

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

СИДОРУК ГАННА АНАТОЛІВНА

**ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи за другим рівнем вищої освіти (магістр)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Охорона здоров'я – це один із базових соціальних інститутів будь-якого суспільства, що включає в себе сукупність публічно-владних інституцій, системи управління, а також інших організацій і практик, спеціалізованих у сфері охорони здоров'я. Відповідно право на охорону здоров'я, що задеклароване як на міжнародному рівні, так і на національному, є невід'ємним правом кожної людини, важливість забезпечення якого зростає із кожним днем.

Сьогодні вітчизняна система охорони здоров'я перебуває у стані кардинального реформування – від модифікації системи надання медичної допомоги до зміни системи органів управління медичною галуззю. Такі зрушення були спричинені нестабільним медико-соціальним становищем більшої частини населення країни, низькою якістю медичного обслуговування, високим рівнем корумпованості у сфері надання медичних послуг, недостатнім рівнем забезпеченості закладів охорони здоров'я необхідними ресурсами (фінансовими, кадровими, інноваційними, технологічними тощо), а також застарілістю системи управління такими закладами та медичною галуззю в цілому.

Враховуючи це, одним із ключових напрямів реформування системи охорони здоров'я в Україні є оптимізація інституційного забезпечення державного управління цією сферою. Адже саме від управлінських дій відповідних публічно-владних структур, від тих програм та стратегій розвитку зазначеної сфери, котрі вони розробляють і впроваджують, залежить рівень якості, доступності, рівності, ефективності й оперативності здійснення медичного обслуговування населення країни та повноцінна реалізація конституційного права кожної людини на охорону здоров'я.

Все вищенаведене свідчить про значну актуальність теми дослідження та визначає його цільову спрямованість.

Стан наукової розробки теми. Загальні засади дослідження інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні відображено у наукових працях О.В. Баєвої, З.В. Гладун, Д.О. Гомона, М.С. Кармазіної, В.А. Москаленко, І.В. Патерила, Л.М. Руснака, Р. Салтмана, Є.Ю. Ткача й ін. Широке коло питань, пов'язаних із інституційним забезпеченням державного управління сферою охорони здоров'я в Україні у світлі сучасних публічно-управлінських перетворень розглядали С.Б. Булеца, Д.І. Горбатова, Т.М. Камінська, Д.В. Карамішев, О.В. Мартякова, О.В. Радучич, О.Г. Стрельченко, О.О. Терзі, Т.М. Ямненко та ін. Однак, незважаючи на значні наукові напрацювання щодо інституційного забезпечення управління сферою охорони здоров'я в Україні, існує ряд невирішених питань стосовно

його удосконалення у світлі нових соціально-економічних та політико-правових викликів.

Метою дослідження характеристика інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі *завдання*:

- окреслити загальні засади дослідження інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні;
- систематизувати форми державного управління у сфері охорони здоров'я;
- охарактеризувати Міністерство охорони здоров'я України як ключову фігуру в системі державного управління медичною сферою;
- розглянути Національну службу здоров'я України як державного страховика;
- запропонувати напрями покращення інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні.

Об'єктом дослідження є державне управління сферою охорони здоров'я.

Предметом дослідження є інституційне забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи складає сукупність загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Зокрема, для вирішення поставлених завдань у роботі використані такі методи, як аналіз, синтез, узагальнення, порівняння тощо. Безпосередньо формально-логічний метод використовувався при визначенні основних понять дослідження. За допомогою порівняльно-правового методу визначено організаційно-правову основу інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я. На основі системно-функціонального методу охарактеризовано Міністерство охорони здоров'я України як ключову фігуру в системі державного управління медичною сферою та розглянуто Національну службу здоров'я України як державного страховика. Використання системно-аналітичного методу дало змогу запропонувати напрями покращення інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні. За допомогою причинно-наслідкового аналізу, методів групування і прогнозування зроблено відповідні висновки проведеного дослідження.

Наукова новизна дослідження. Кваліфікаційна робота є самостійною науковою працею в галузі публічного управління, в якій автором отримано науково-обґрунтовані результати, що розкривають основні положення інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні. Основні положення

кваліфікаційної роботи, що визначають її наукову новизну, полягають: у ґрунтовному аналізі інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні у світлі сучасних публічно-управлінських перетворень; у формулюванні напрямів покращення інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що на основі аналізу здобутків вітчизняної й зарубіжної політико-управлінської, фінансово-економічної та медичної думки в магістерській роботі запропоновано напрями покращення інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні, практичне застосування яких сприятиме вирішенню значної кількості сучасних проблем в системі державного управління сферою охорони здоров'я в Україні, підвищить якість і доступність медичного обслуговування, покращить результативність роботи відповідних профільних органів влади.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 85 сторінок, основного тексту – 74 сторінки. Список використаних джерел налічує 72 найменування. Робота містить один рисунок та два додатки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і рівень розробленості обраної теми; визначено мету й основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення одержаних результатів; зазначено структуру й обсяги роботи.

У **першому розділі** *«Загальні засади дослідження інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні»* окреслено загальні засади дослідження інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні.

У **підрозділ 1.1.** *«Інституційне забезпечення і сфера охорони здоров'я у категоріальному апараті науки державного управління»* розкрито сутність інституційного забезпечення і сфери охорони здоров'я у категоріальному апараті науки державного управління. Підсумовано, що інституційним забезпеченням державного управління сферою охорони здоров'я є сукупність нових або реорганізація (удосконалення) вже існуючих державно-владних інституцій (органів влади) та інших

недержавних організацій, які діють з метою покращення існуючого стану сфери охорони здоров'я країни, що призводить до зростання рівня і якості життя населення у довгостроковій перспективі. Також з'ясовано, що однією із складових інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я виступають форми державного управління у сфері охорони здоров'я та кадрова політика.

У підрозділ 1.2. *«Організаційно-правова основа інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я»* розглянуто організаційно-правову основу інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я. Встановлено, що організаційно-правова основа інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я включає в себе органи управління (органи вищої державної влади, центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації й органи місцевого самоврядування, зокрема, і заклади охорони здоров'я незалежно від форми їх власності) та цілий комплекс нормативно-правових актів, що регулюють важливі суспільні відносини у відповідній сфері.

У другому розділі *«Окремі аспекти інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні у світлі сучасних публічно-управлінських перетворень»* здійснено ґрунтовний аналіз окремих аспектів інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні у світлі сучасних публічно-управлінських перетворень.

У підрозділі 2.1. *«Форми державного управління у сфері охорони здоров'я»* систематизовано форми державного управління у сфері охорони здоров'я. З'ясовано, що основними формами державного управління у сфері охорони здоров'я, як зовнішнього вираження професійно-управлінської діяльності відповідних органів влади та їх посадових осіб, а також інших суб'єктів уповноважених на виконання управлінських функцій у сфері охорони здоров'я, є видання правових актів, індивідуальних ненормативних актів управління, здійснення безпосередніх організаційних заходів та матеріально-технічних операцій. Об'єднано форми державного управління у сфері охорони здоров'я у дві групи: зовнішні, що впливають на суспільні відносини державного управління сферою охорони здоров'я; внутрішні, що впливають на внутрішню управлінську діяльність структурних підрозділів органів влади у сфері охорони здоров'я.

У підрозділі 2.2. *«Міністерство охорони здоров'я України як ключова фігура в системі державного управління медичною сферою»* охарактеризовано Міністерство охорони здоров'я України як ключову фігуру в системі державного управління медичною сферою. Встановлено, що на дане міністерство покладено значний обсяг

завдань щодо охорони здоров'я населення країни та його відновлення, реалізації положень Конституції України стосовно державного гарантування надання медичної допомоги та здійснення належного медичного обслуговування.

У підрозділі 2.3. «Національна служба здоров'я України як державний страховик» розглянуто Національну службу здоров'я України як державного страховика. З'ясовано, що ця служба є центральним органом виконавчої влади та розпорядником бюджетних коштів, котрий реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій. Окрім того, узагальнено, що, на відміну від уряду і Міністерства охорони здоров'я, Національна служба здоров'я не формує політику у сфері державних фінансових гарантій, а лише вносить пропозиції, також не має права видавати нормативні акти. Інакше кажучи цей орган влади дає відповідь на питання кому (вибір провайдера), як (система оплати) і за що платити (потреби населення).

У третьому розділі «Напрями покращення інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні» запропоновано напрями покращення інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні.

У підрозділі 3.1. «Удосконалення кадрової політики в органах влади як важлива складова якісного інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я» запропоновано способи удосконалення кадрової політики в органах влади як важливої складової якісного інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я. З'ясовано, що наразі немає єдиного нормативного акта, в якому було б чітко визначено концептуальні засади кадрової політики в органах влади у сфері охорони здоров'я, її формування та здійснення, насамперед, на регіональному та місцевому рівнях. А це, у свою чергу, перешкоджає якісному наданню громадськості публічних послуг у сфері охорони здоров'я.

У підрозділі 3.2. «Запровадження державно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я» обґрунтовано необхідність запровадження державно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я. Встановлено, що таке партнерство базується на залученні різних ресурсів, котрі спрямовуються на реалізацію колективних проектів держави та приватного сектору у сфері охорони здоров'я, що мають мету досягти поставлених обома сторонами цілей. В результаті такої співпраці покращується якість медичного обслуговування населення і з'являється доступність дорогих видів лікування, розширюється можливість вибору пацієнтами тих чи інших медичних закладів, модернізується система управління закладами охорони здоров'я, підвищується рівень кваліфікації медичного персоналу тощо.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі охарактеризовано інституційне забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні та сформульовано такі висновки і пропозиції:

1. Інституційним забезпеченням державного управління сферою охорони здоров'я є сукупність нових або реорганізація (удосконалення) вже існуючих державно-владних інституцій (органів влади) та інших недержавних організацій, які діють з метою покращення існуючого стану сфери охорони здоров'я країни, що призводить до зростання рівня і якості життя населення у довгостроковій перспективі. Організаційно-правова основа такого забезпечення включає в себе органи управління (органи вищої державної влади, центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації й органи місцевого самоврядування, зокрема, і заклади охорони здоров'я незалежно від форми їх власності) та цілий комплекс нормативно-правових актів, що регулюють важливі суспільні відносини у відповідній сфері.

2. Основними формами державного управління у сфері охорони здоров'я, як зовнішнього вираження професійно-управлінської діяльності відповідних органів влади та їх посадових осіб, а також інших суб'єктів уповноважених на виконання управлінських функцій у сфері охорони здоров'я, є видання правових актів, індивідуальних ненормативних актів управління, здійснення безпосередніх організаційних заходів та матеріально-технічних операцій. Різноманітність форм державного управління у сфері охорони здоров'я можна об'єднати у дві групи: 1) зовнішні, що впливають на суспільні відносини державного управління сферою охорони здоров'я; 2) внутрішні, що впливають на внутрішню управлінську діяльність структурних підрозділів органів влади у сфері охорони здоров'я.

3. Міністерство охорони здоров'я України є ключовою фігурою в системі державного управління медичною сферою, на яку покладено значний обсяг завдань щодо охорони здоров'я населення країни та його відновлення, реалізації положень Конституції України стосовно державного гарантування надання медичної допомоги та здійснення належного медичного обслуговування. Безпосередньо до основних управлінських функцій цього міністерство належить: здійснення організаційного керівництва медичними службами та ліцензування господарської діяльності з медичної практики; організація медичної допомоги на первинному, вторинному та третинному рівні; контроль та нагляд за додержанням законодавства про охорону здоров'я; затвердження галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я, критеріїв та стандартів

державної акредитації закладів охорони здоров'я тощо.

4. Національна служба здоров'я України є центральним органом виконавчої влади та розпорядником бюджетних коштів, котрий реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій. Ця служба, на відміну від Кабінету Міністрів України і Міністерства охорони здоров'я України, не формує політику у сфері державних фінансових гарантій, а лише вносить пропозиції, також не має права видавати нормативні акти. Саме Національна служба здоров'я України здійснює моніторинг, аналізує та прогнозує потреби населення країни у медичних послугах, є замовником медичних послуг та відповідає за стратегічні їх закупівлі за державної Програмою медичних гарантій.

5. Враховуючи сучасний стан медичної галуззі, а також інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні можна виокремити такі напрями його покращення як:

1) розроблення та впровадження науково обґрунтованої кадрової політики в органах влади, як важливої складової якісного інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я, а саме:

- комплектування органів влади, що займаються питаннями охорони здоров'я, висококваліфікованими фахівцями;
- створення ефективного кадрового резерву з метою оновлення персоналу й дотримання принципу наступності в усіх ланках державного управління сферою охорони здоров'я;
- стимулювання розвитку самоосвіти кадрів;
- чітке і предметне визначення об'єктів, методів і процедур оцінки ефективності діяльності персоналу, визначення чітких критеріїв і показників такої оцінки;
- упровадження ефективної системи мотивації праці державних службовців, їх просування й переміщення по службі;

2) розробка та впровадження інноваційної стратегії розвитку вітчизняної сфери охорони здоров'я, спрямованої на забезпечення високих стандартів дотримання та реалізації прав громадян у сфері охорони здоров'я;

3) активізація та застосування державно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я, метою якого є підвищення якості медичних послуг, забезпечення високої ефективності бюджетного фінансування та функціонування за рахунок залучення практики приватних партнерів тощо. Таке партнерство є ефективним і дієвим інструментом вирішення ряду важливих медико-соціальних й економічних

питань, що базується на залученні різних ресурсів, котрі спрямовуються на реалізацію колективних проектів держави та приватного сектору у сфері охорони здоров'я. У результаті такої співпраці покращується якість медичного обслуговування населення і з'являється доступність дорогих видів лікування, розширюється можливість вибору пацієнтами тих чи інших медичних закладів, модернізується система управління закладами охорони здоров'я, підвищується рівень кваліфікації медичного персоналу тощо.

АНОТАЦІЯ

Сидорук Г.А. Інституційне забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні – На правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого рівня вищої освіти (магістр). Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2021.

Кваліфікаційну роботу присвячено характеристиці інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні. У вступі обґрунтовано актуальність та рівень дослідженості теми; окреслено мету та основні завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; описано наукову новизну; встановлено практичне значення отриманих результатів магістерської роботи; зазначено структуру та обсяг роботи. На початку роботи уточнено базові поняття дослідження та розглянуто організаційно-правову основу інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я. Значна частина роботи присвячена ґрунтовному аналізу окремих аспектів інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я в Україні у світлі сучасних публічно-управлінських перетворень. Безпосередньо систематизовано форми державного управління у сфері охорони здоров'я; охарактеризовано Міністерство охорони здоров'я України як ключову фігуру в системі державного управління медичною сферою; розглянуто Національну службу здоров'я України як державного страховика. Наприкінці роботи запропоновано способи удосконалення кадрової політики в органах влади як важливої складової якісного інституційного забезпечення державного управління сферою охорони здоров'я. Обґрунтовано необхідність запровадження державно-приватного партнерства в системі охорони здоров'я, що базується на залученні різних ресурсів, котрі спрямовуються на реалізацію колективних проектів держави і приватного сектору.

Ключеві слова: охорона здоров'я, інституційне забезпечення, форми державного управління, орган влади, кадрова політика, державно-приватне партнерство.

SUMMARY

Sidoruk G.A. Institutional support of public administration healthcare in Ukraine – Manuscript.

Qualification work for obtaining the second level of higher education (master). Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2021.

The qualifying work is devoted to the characteristics of the institutional support of public administration in the field of healthcare in Ukraine. In the introduction the relevance and level of theme development are substantiated; the purpose and main tasks, object, subject and methods of research are determined; the scientific novelty is describes; the practical value of the obtained results of master's work is established; the structure and scope of work are indicated. At the beginning of the work the work the basic concepts of the research are specified; the organizational and legal basis of institutional support of public administration in the field of healthcare is considered. The main part of the research is devoted to the analysis of certain aspects of the institutional support of public administration of healthcare in Ukraine in the light of modern public management transformations. Forms of public administration in the field of healthcare are systematized. The Ministry of Health of Ukraine as a key figure in the system of public administration of the medical sphere is characterized. The National Health Service of Ukraine as a state insurer is considered. At the end of the qualifying work, the ways to improve personnel policy in authority as an important component of quality institutional support of public administration in the field of healthcare are proposed. The necessity of introduction of public-private partnership in the healthcare system is substantiated.

Keywords: healthcare, institutional support, forms of public administration, authority, personnel policy, public-private partnership.